

22. 5. 2007

ID: 48043

Právní nástupnictví

Určení neplatnosti dohody o vydání věci není věcí, jež by ze své povahy neumožňovala pokračování v řízení s právními nástupci zemřelého žalobce.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 835/2007, ze dne 20.3.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně Z. K., zemřelé, proti žalovaným 1. H. A., zastoupené advokátem, 2. městu S., o určení neplatnosti dohody o vydání věci, za účasti a) Z. V., b) Ing. I. B., c) J. V., a d) nezletilého J. B., zastoupeného zákonným zástupcem, vedené Okresním soudem v Kladně pod sp. zn. 17 C 98/95, o dovolání první žalované proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2006, č. j. 24 Co 389/2006-168, tak, že usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2006, č. j. 24 Co 389/2006-168, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Kladně (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 19. 2. 1997, č.j. 17 C 98/95-58, ve spojení s doplňujícím usnesením ze dne 16. 2. 1999, č.j. 17 C 98/95-79, zamítl žalobu na určení, že dohoda ze dne 14. 5. 1993, kterou byla prvě žalované vydána ideální polovina v rozsudku označených nemovitostí, je neplatným právním úkonem, dále žalobu na zrušení uvedené dohody a vrácení věci povinné osobě k dalšímu řízení, jakož i žalobu na určení povinnosti tehdejšímu třetímu žalovanému (Restauracím a jídelnám K., státnímu podniku v likvidaci) uzavřít se žalobkyní dohodu o vydání označených nemovitostí; soud rozhodl též o náhradě nákladů řízení.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Praze (odvolací soud) rozsudkem ze dne 9. 6. 1999, č.j. 24 Co 229/9-90, citovaný rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o nákladech řízení mezi žalobkyní a prvním a druhým žalovaným zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, jinak rozsudek ve výroku o věci samé a ve výroku o nákladech řízení mezi žalobkyní a (tehdejší) třetím žalovaným potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení mezi žalobkyní a třetím žalovaným.

Dne 11. 8. 2001 žalobkyně Z. K. zemřela.

Usnesením ze dne 16. 5. 2006, č.j. 17 C 98/95-150, soud prvního stupně rozhodl, že v řízení bude nadále pokračováno na místě žalobkyně Z. K. s jejími právními nástupci Z. V., Ing. I. B., J. V. a J. B. Soud prvního stupně konstatoval, že Z. V., Ing. I. B., J. V. a J. B. jsou právními nástupci zemřelé žalobkyně, a dovodil, že s nimi má být nadále jednáno jako s účastníky na straně žalobce, přičemž odkázal na ustanovení „§ 107 a) o.s.ř.“

K odvolání Ing. I. B. a J. V. usnesením ze dne 31. 8. 2006, č.j. 24 Co 389/2006-168, odvolací soud změnil citované usnesení soudu prvního tak, že se Z. V., Ing. I. B., J. V. a J. B. nebude v řízení pokračováno jako s právními nástupci zemřelé Z. K.

Odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně dovodil, že ve věci je třeba přiměřeně aplikovat ustanovení § 107 odst. 1 a 2 o.s.ř. a otázku procesního nástupnictví posoudit tak, jak by se posuzovala pro potřeby řízení ve věci samé, a že je tudíž rozhodující, zda povaha řízení ve věci samé umožňuje, aby v řízení bylo pokračováno. Tuto otázku zodpověděl negativně s poukazem na to, že výsledek řízení by nijak neovlivnil majetkové poměry žalobkyně, neboť na základě výroku o neplatnosti dohody o vydání jedné poloviny nemovitostí by se žalobkyně nestala automaticky vlastnící této poloviny nemovitostí. Tak by tomu mohlo být leda v případě, že by žalobou byl uplatněn nárok podle § 9 odst. 2 zákona č. 403/1990 Sb., tím však žaloba na určení neplatnosti dohody nebyla. Odvolací soud uzavřel, že jestliže nárok uplatněný žalobkyní nemohl mít žádný přímý dopad na její majetková práva, je z povahy věci vyloučeno, aby v tomto řízení bylo pokračováno i po její smrti, soud prvního stupně tedy neměl vydávat usnesení, že v řízení bude pokračováno s dědici žalobkyně, nýbrž měl řízení podle § 107 o.s.ř. zastavit.

Pravomocné usnesení odvolacího soudu napadla první žalovaná (dále jen „dovolatelka“) dovoláním, jehož přípustnost

dovojuje z ustanovení § 239 odst. 2 písm. b) o.s.ř. a které odůvodňuje tím, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.). Dovolatelka nesouhlasí se závěry odvolacího soudu, rekapituluje průběh řízení, poukazuje na to, že musela při obraně proti neopodstatněné žalobě vynaložit náklady řízení, na jejichž náhradu má právo dle § 142 odst. 1 o.s.ř., a vyjadřuje přesvědčení, že povinnost k náhradě nákladů přešla na dědice žalobkyně, s nimiž by v řízení mělo být podle § 107 odst. 2 o.s.ř. pokračováno. Dovolatelka má za to, že povaha projednávané věci nebrání pokračování v řízení a že nejde v dané věci o žádný z případů, v nichž odborná literatura dovozuje, že v řízení pokračovat nelze. Z těchto důvodů dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, dovolatelka je zastoupena advokátem a jím bylo dovolání též sepsáno, dovolání obsahuje stanovené náležitosti (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 a § 241a odst. 1 o.s.ř.) a je podle § 239 odst. 2 písm. b) o.s.ř. přípustné.

Podle § 242 odst. 1 a odst. 3 věty první o.s.ř. je dovolací soud vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich obsahovým vymezením.

Podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. lze dovolání podat z důvodu, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, která na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu byť správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V projednávané věci dovolatelka zpochybňuje právní závěr odvolacího soudu, že v řízení nelze pokračovat s dědici zemřelé žalobkyně, jelikož to vylučuje povaha uplatněného nároku. S tímto právním názorem dovolací soud nesouhlasí.

Podle § 107 o.s.ř. jestliže účastník ztratí způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, posoudí soud podle povahy věci, zda může v řízení pokračovat. Není-li možné v řízení ihned pokračovat, soud řízení přeruší. O tom, s kým bude v řízení pokračováno, soud rozhodne usnesením (odstavec 1). Ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení fyzická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, její dědici, popřípadě ti z nich, kteří podle výsledku dědického řízení převzali právo nebo povinnost, o něž v řízení jde (odstavec 2).

Odvolací soud správně posoudil vzniklou procesní situaci podle § 107 o.s.ř., upravujícího případy, kdy v průběhu řízení účastník ztratil způsobilost být účastníkem řízení, nikoli podle § 107a o.s.ř., který upravuje případy procesního nástupnictví, k němuž dochází v důsledku jiných skutečností, než je smrt (zánik) účastníka. Správně použité ustanovení však nesprávně vyložil.

Podle názorů vyslovených v respektované odborné literatuře, povaha věci brání pokračování v řízení zejména tam, kde a) práva a povinnosti, o něž v řízení jde, jsou vázány podle hmotného práva na osobu účastníka řízení a nepřechází na právní nástupce (např. nárok na výživné, nárok na odškodnění bolesti a za ztížení společenského uplatnění a další), b) je určitá skutková podstata podle právního předpisu podmíněna existencí určitého účastníka řízení (např. v řízení o způsobilosti k právním úkonům zemřel vyšetřovaný nebo v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče zemřel umístěný), c) kde smrtí (zánikem) účastníka řízení dochází podle hmotného práva k zániku právního vztahu, o něž v řízení šlo (např. v řízení o rozvod manželství, o neplatnost manželství nebo o určení, zda tu manželství je nebo není, kdy zemřel manžel, popřípadě v řízení o zrušení nebo neplatnost registrovaného partnerství nebo o určení, že registrované partnerství nevzniklo, kdy zemřel registrovaný partner), pokud zákon nedovoluje, aby se v řízení pokračovalo (srov. § 16 a 56 ZOR), d) kde účastník nemá žádného právního nástupce (např. při zastavení dědického řízení po zemřelém účastníku řízení podle § 175h odst. 1 a 2, ledaže by bylo prokázáno, že zůstavitel zanechal majetek vyšší než nepatrné hodnoty, při zániku právnické osoby, byla-li provedena likvidace nebo jestliže se likvidace z důvodů uvedených v zákoně nevyžaduje), který by převzal (mohl převzít) právo nebo povinnost, o něž v řízení jde (srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 482). O žádný z uvedených či obdobných případů v dané věci nejde. Odvolací soud nepřiléhavě směšuje posouzení povahy věci relevantní z hlediska § 107 odst. 2 o.s.ř. a posouzení opodstatněnosti žalobou požadovaného určení. Určení neplatnosti dohody o vydání věci není věcí, jež by ze své povahy neumožňovala pokračování v řízení s právními nástupci zemřelého žalobce (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2546/2005). Dovolací soud přitom nepovažuje za rozhodné, že řízení ve věci samé bylo pravomocně skončeno a předmětem řízení zůstala již jen náhrada nákladů řízení. Není totiž důvod posuzovat odlišně otázku právního nástupnictví v závislosti na (nahodilé) okolnosti, zda účastník řízení zemřel před anebo po právní moci rozhodnutí ve věci samé, zemřel-li ve smyslu § 107 odst. 1 o.s.ř. „dříve, než řízení bylo

pravomocně skončeno“, tedy dříve, než nabylo právní moci rozhodnutí, jímž bylo řízení (zcela) skončeno.

Nejvyšší soud tedy shledal dovolání důvodným, proto usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, 3 o.s.ř.). V dalším řízení je odvolací soud vázán právním názorem soudu dovolacího.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)